

Garaudy ve Bucaille'nin İslâm'a Giriş Öykülerinin Teolojik Tahlili

Theological Analysis of Garaudy and Bucaille's Conversion to Islam

Dr. Öğr. Üyesi Fehmi SOĞUKOĞLU

Gaziantep Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri
Gaziantep University, Faculty of Theology, Department of Basic Islamic Sciences, Gaziantep, Türkiye.
fehmisogukoglu@gantep.edu.tr

 0000-0001-8994-630X

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received

05 Aralık / December 2021

Kabul Tarihi / Accepted

24 Şubat / February 2022

Yayın Tarihi / Published

15 Mart / March 2022

Atıf Bilgisi / Cite as:

Soğukoğlu, Fehmi. "Garaudy ve Bucaille'nin İslâm'a Giriş Öykülerinin Teolojik Tahlili", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/1 (Eylül 2021), 140-163.

<http://doi.org/1051702/esoguifd.1032648>

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by least two referees and scanned via a plagiarism software.

Copyright © Published by Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi /Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Theology Bütün hakları saklıdır. / All right reserved. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esoguifd>

CC BY-NC 4.0 This paper is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial License

Etik Beyanı / Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu, yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği ve bu araştırmanın desteklenmesi için herhangi bir dış fon almadıkları yazar tarafından beyan olunur / It is declared by the author that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study; that all the sources used have been properly cited; that no external funding was received in support of the research.

Garaudy ve Bucaille'nin İslâm'a Giriş Öykülerinin Teolojik Tahlili

Öz ▶ Garaudy ve Bucaille, 20. yüzyılda yaşamış, Fransa'da dünyaya gelmiş ve hayatlarının ilerleyen safhasında İslâm üzerine derinlikli araştırmalar neticesinde müslüman olmuş iki bilim insanıdır. Garaudy, tarihselci bir İslâm algısına sahipken, Bucaille Kur'ân'ın bilimsel tefsirini kendisine yöntem olarak benimsemiştir. Garaudy'nin müslüman oluşunda İslâm düşüncesinin sosyal yönünün etkili olduğu görülmektedir. İslâm güzel sanatlarının ruh dünyasında derin izler bıraktığı anlaşılan Garaudy, 1982 yılında şehadet getirerek Müslümanlığını ilan etmiştir. İslâm'a bir elinde *Das Kapital* diğer elinde *Kitab-ı mukaddesle* geldiğini söyleyerek, sosyalist bakış açısını muhafaza ettiğini açıklamıştır. Bir tıp doktoru olan Maurice Bucaille ise gençlik dönemini samimi bir Hıristiyan olarak geçirmiş, ancak İncil'de bulunan bazı ifadelerle modern bilim arasındaki çelişki sebebiyle bu ifadelerin Allah katından olamayacağı kanaatine varmıştır. Bir arayış içerisine giren Bucaille, bilim-Kur'ân araştırmasına yönelmiş ve Kur'ân'da çok sayıda modern bilimin söz söyleyebileceği olay zikredilmesine rağmen hiçbir yanlış bilginin bulunmamasından etkilenmiştir. Hayatını din-bilim ilişkisine adayan Bucaille, yaptığı araştırmaların neticesinde Kur'ân-ı Kerîm'in Allah katından indirildiği hususunda hiçbir şüphesinin bulunmadığını belirtmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, İstidlâl, İhtidâ, Roger Garaudy, Maurice Bucaille.

Theological Analysis of Garaudy and Bucaille's Conversion to Islam

Abstract ▶ Garaudy and Bucaille are two scientists who lived in the 20th century, were born in France, and converted to Islam as a result of in-depth research on Islam in the later stages of their lives. Garaudy has a historicist perception of Islam. Bucaille, on the other hand, adopted the scientific interpretation of the Qur'an as his method. It is seen that the social aspect of Islamic thought was effective in Garaudy's becoming a Muslim. Subsequently, he admired the followers of Emir Abdulkadir al-Cezâirî, a sufi who followed the method of Ibn Arabi. Influenced by the fine arts of Islam, Garaudy declared his Islam in 1982 by uttering kalima-i shahada. He said that he came to Islam with "Das Kapital" in one hand and the Holy Bible in the other, and with this statement he explained that he kept his socialist point of view. Maurice Bucaille, a medical doctor, spent his youth as a sincere Christian. However, due to the contradiction between some statements in the Bible and modern science, he came to the conclusion that some statements in the Bible could not be from Allah. Bucaille turned to science-Qur'an research. He saw that many events that modern scientists speak of are mentioned in the Qu'ran. Apart from this, the fact there is no wrong information in the Qu'ran affected him. Bucaille, who devoted his life to the relationship between religion and science, stated that as a result of his research, he had no doubt that the Qur'an was sent by Allah.

Keywords: Kalam, Inference, Religious Conversion, Roger Garaudy, Maurice Bucaille.

Giriş

“Kesin deliller getirmek ve ileri sürülecek karşı fikirleri çürütmek suretiyle dinî inançları kanıtlama gücü kazandıran bir ilim”¹ şeklinde tarif edilen Kelâm, îmanın oluşumu ve savunusunu gaye edinmektedir.² Bu gayenin de bir gereksinimi olarak ilk ortaya çıktığı andan itibaren diğer din

¹ Yusuf Şevki Yavuz, "Kelâm", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2002), 25/196.

² Ramazan Altıntaş, "Geçmişten Günümüze Kelâm Geleneği", *Eski Yeni* 2010/16, (2010), 22-24.

ve inançlarda bulunan yanlış tanrı tasavvurunu eleştirmiş ve Kur'ân'ın sunduğu itikadî hususları yaymaya çalışmıştır. Bu yönüyle teorik olarak kelâm ilminin gerek gayr-i müslimlerin İslâm'ı tercih etmesinde ve gerekse müslümanların diğer dinlere yönelmesini engellemede önemli rol oynaması beklenmektedir.³

Batıdaki çalışmalarda din değiştirme, "conversion" kelimesiyle ifade edilmektedir.⁴ Bu kavram mutlak olarak din değiştirme için kullanılmakta olup, herhangi bir dinden ayrılarak bir başkasını tercih anlamına gelmektedir. Kelime ayrıca siyasi görüşlerdeki değişiklik için de kullanıldığı gibi, mezhep değiştirme veya dindarlaşma için de kullanılmaktadır. Bu bağlamda conversion, "ihtidâ" kavramını da içerisine alan daha geniş bir anlamı ifade etmektedir.⁵ İslâmî literatürde ise din değiştirmek için İslâm inancını merkeze alan iki terim karşımıza çıkmaktadır. Birincisi İslâm'a giriş anlamında "İhtidâ", ikincisi ise İslâm'dan çıkış için kullanılan "irtidât" (ridde) dir.

İhtidâ, Arapça kökenli bir kelime olup h-d-y (هدي) kökünden türemiş iftiâl babında bir mastardır. H-d-y kökü "Doğru yol (reşâd) ve kılavuzluk" anlamına gelmektedir.⁶ "İhtidâ" kelimesi doğru yola girmek, hidâyet bulmak manasında kullanılmaktadır. Terim olarak ise "İnançsız iken veya başka bir dine mensupken İslâm dinini benimsemeyi" ifade etmektedir.⁷ İrtidât (ridde) ise ihtidânın zıt anlamlısı olup müslüman iken İslâm inancını terketmek anlamına gelmektedir.⁸

Hz. Muhammed (s.a.s), İslâm dinini tebliğ etmekle, insanlardan eski batıl inançlarını bırakmalarını istemiş ve Allah Teâlâ tarafından kendisine vahyedilene uymaya davet etmiştir.⁹ Bu davet haddi zatında bir ihtidâ çağrısı olma niteliği barındırmaktadır.¹⁰ İhtidânın İslâm açısından büyük ehemmiyetinin bulunması ve Kur'ân-ı Kerîm'in bütün insanlığa yönelik bir ihtida çağrısı içermesi geçmişten günümüze müslüman düşünürlerin bu konuya önem vermesine sebep olmuştur. Kelâmcıların da bu konuya ilk dönemlerden beri eserlerinde yer verdiklerini, Allah Teâlâ'nın varlığını ve birliğini, Hz. Muhammed'in peygamberliğini ispat etmeye yönelik istidlâl yöntemleri

³ Mehmet Evkuran, "İslâm Düşünce Geleneğinde Tanrı Tasavvuru", *İslâmî İlimler Dergisi* 1 (2007), 50; Süleyman Akkuş, "İbn Haldûn'un Kelâm İlmine Yaklaşımı ve Yöneltiği Eleştiriler", *Usûl* 8 (2007), 121.

⁴ Halide Aslan, "Tanzimat Döneminde Dinî Değişim Halleri", *Toplum Bilimleri Dergisi* 12 (2012), 56.

⁵ Ali Köse, *Neden İslâm'ı Seçiyorlar*, (İstanbul: İSAM Yayınları, 2008), 5.

⁶ Ebü't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'küb b. Muhammed Fîrûzâbâdî, *el-Kâmûsü'l-muḥîṭ*, (Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 2005), 1245; Yusuf Şevki Yavuz, "Hidâyet", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 1998), 17/473.

⁷ Ali Köse, "İhtidâ", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2000), 21/554.

⁸ İrfan İnce, "Ridde", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2008), 35/88.

⁹ Ramazan Altıntaş, "Hz. Peygamber'in İtikadî Sapmaları Düzeltmesi", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (1998), 251-254.

¹⁰ Mustafa Yalçınkaya, "Hidayet Kavramının Anlam Alanı ve Kelâmî Ekollerin Hidayete Bakışı Üzerine Giriş Niteliğinde Bir Değerlendirme", *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 25 (2021), 191-215.

tespit etmeye çalıştıklarını söyleyebiliriz. Günümüze kadar olan süreçte bu konu etrafında önemli bir literatür oluşmuştur.

Çağdaş sosyalpsikoloji araştırmalarında din değiştirmenin birden fazla sebebi olduğu tespit edilmektedir. Batıda XX. yüzyılda başlayan bu çalışmalarda ilk zamanlarda araştırmacılar daha çok Hıristiyanlık üzerinden okuma yapmaktaydı. Bu nedenle ortaya koydukları dine yönelik sebeplerinin, günahkârlık duygusu, toplumla bütünleşme, suçluluk psikolojisi gibi daha çok batı kültürüyle büyüyüp dindarlaşıma temayüllerini kapsadığı görülmektedir.¹¹ Dinî dönüşümlerin özeldede ihtidânın kompleks bir sebepler ağı bulunmaktadır.¹² Köse, farklı din değiştirme etmenlerinin olduğunu söyledikten sonra altı tanesine atıfta bulunmaktadır. Bunlar entelektüel, mistik, deneysel, duygusal, yeniden uyanış, cebrî yöneliş tipleridir.¹³ Ekonomik ve siyasî sebepleri de bunlara ekleyebiliriz.¹⁴

Günümüzde ihtidâ konusunda kelâmî araştırmalar yapıldığı gibi, ihtidânın sosyolojik ve psikolojik analizleri de yapılmaktadır. Bu bağlamda XX. yüzyılın başından itibaren batıda “din değiştirme” konusu üzerine birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Ülkemizde de son zamanlarda bu konu etrafında önemli araştırmalar yapılmıştır. *Amerikalı Mühtedî: Muhammed Alexander Rusell Webb*¹⁵ ve *İhtidâ ve Dine Dönüş Öykülerinde Din Eğitiminin Yeri*¹⁶ gibi lisans üstü tezler bunlardan bazılarıdır. Ayrıca küresel bir dünyada yaşıyor olmamızın bir getirisi olarak birçok ihtidâ öyküsüne gerek sosyal medya üzerinden ve gerekse saha araştırması yapan akademisyenlerin çalışmalarından ulaşılabilmektedir. Ali Köse tarafından toplanan *İhtida Öyküleri* isimli kitabın bu alanda önemli bir derleme olduğunu söyleyebiliriz.¹⁷ Yine birçok batılı bilim insanının İslâm’ı tercih etmesi ve bu tercihlerinin sebeplerini okuyucu veya dinleyici kitlelerine aktarmaları, bu konuda Kelâmî analizde bulunabileceğimiz birçok veri sağlamaktadır.

Makalede XX. yüzyılda yaşamış iki Fransız bilim adamının ihtidâ öyküsünün kelâmî açıdan değerlendirmesi yapılmaktadır. Bu iki bilim insanı aynı dönemde benzer coğrafyalarda yaşamıştır. Garaudy, önceleri dinden uzak, sonra Hıristiyan, daha sonra komünist ve en son da İslâm’la biten bir hayat hikayesine sahipken, Bucaille dindar bir Hıristiyan’ken İncil’de geçen bazı bilgilerle

¹¹ Köse, *Neden İslâm’ı Seçiyorlar*, 6.

¹² Ramazan Biçer, "İmanın Bilişsel Yapısının Ana Dinamikleri", *Ekev Akademi Dergisi* 18 (2004), 31.

¹³ Ali Köse, *Neden İslâm’ı Seçiyorlar* (İstanbul: İSAM Yayınları, 2008), 79.

¹⁴ Halide Aslan, *Tanzimat Döneminde Din Değiştirme Hareketleri* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010), 20.

¹⁵ Celal Emanet, *Amerikalı Mühtedî: Muhammed Alexander Rusell Webb*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora, 2011).

¹⁶ Büşra Çakır, *İhtida ve Dine Dönüş Öykülerinde Din Eğitiminin Yeri*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019).

¹⁷ Ali Köse, *İhtida Öyküleri* (Ankara: Dib Yayınları, 2019).

bilimsel bulgular arasındaki farktan yola çıkarak bir arayış içerisine girmiş ve Kur'ân'ın aktardığı bilgilerin bilimle uyumlu olduğu sonucuna varmıştır.

1. Dr. Roger Garaudy'nin (1913/2012) İslâm'a Giriş Öyküsü ve Değerlendirmesi

1913'de Marsilya/Fransa'da doğan Garaudy inançsız bir aile ortamında büyümekle beraber on dört yaşlarında Hıristiyanlığı benimser.¹⁸ Gençlik döneminde 1933 yılında hayatının önemli bir aşaması haline gelecek olan komünist partisine üye olarak samimi bir komünist olur. İkinci Dünya savaşı sırasında Fransa'da askerlik yaparken Hitler ile işbirliği yapılmasına karşı bildiri hazırlayan bir ekipte yer alması sebebiyle 1941 yılında Cezayir'e sürgün edilir, 1943 yılında affedilir. 1945-1962 yılları arasında Fransa parlamentosunda milletvekili, Milli Eğitim Komisyonu ve Meclis başkanlığı görevlerini yürütür. 1953 yılında önemli bir filozof olarak bilinen Gaston Bachelard'ın danışmanlığında felsefe alanında doktorasını tamamlar. Bu tarihten sonra çeşitli üniversitelerde öğretim üyeliğinin yanı sıra iki yıl Rusya'da gazeteci olarak kalıp Stalin'le tanışır. 1970 yılında Rusya'nın Çekoslovakya'yı işgal etmesi sebebiyle eleştiriler yapınca Komünist Parti'den ihraç edilir. Garaudy 1982 yılında Cenevre'de Müslüman olduğunu ilan etmiş ve ölünceye kadar İslâmî düşünce üzerine görüşler bildirerek 2012 yılında vefat etmiştir.¹⁹

Yukarıda aktarılan kısa hayatından da anlaşılacağı üzere Garaudy'nin renkli bir hayat serüveni bulunmaktadır. Ruh dünyasında adalet kelimesinin büyük etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Eserlerinden onun batı felsefesine vukufiyeti kadar doğu hikmetine hakimiyeti, medeniyet ve bilim tarihi, estetik ve dünya kültürü konularında geniş bilgi sahibi olduğu anlaşılmaktadır.

Hayatını emperyalist düşünceleri tenkite ve sosyal adaletin sağlanmasına adayan Garaudy'nin bu tutumu sebebiyle gençliğinde komünist olduğu ve Müslümanlığı da aynı sebeple benimsediği bir ön veri olarak kaydedilebilir. Onun gibi geniş bir kültür ve felsefi birikime sahip birisinin yetmişli yaşlarında din değiştirmesi siyasi, ekonomik veya cebrî sebeplerle olmayacağı aşıkardır. Din değiştirmesinin uzun araştırmaların sonucunda aklî ve fitrî bir kanaatle entelektüel gerekçelerle olduğunu söyleyebiliriz.

İslâm medeniyetinin yerine batı medeniyetinin egemen güç ve kültür haline geldiği son üç yüzyıldır (Garaudy, son beş asırdır batı medeniyetinin tartışılmaz bir hakimiyetinin söz konusu olduğunu kabul eder) insanlık namına önemli kayıplar verilmiştir. Garaudy'e göre kökleri Yunan felsefesindeki sofistlerin bireyi kutsayan düşüncelerine kadar giden bu medeniyet, dünyadaki

¹⁸ Cemal Aydın, "Garaudy, Roger", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2016), Ek 1/463.

¹⁹ Garaudy, *Yüzyılımıza Yalnız Yolculuğum Anılar* isimli kitabında kendi hayat hikayesini edebî bir üslupla kaleme almıştır. Hayatı hakkında detaylı bilgi için bkz. Roger Garaudy, *Yüzyılımızda Yalnız Yolculuğum*, çev. Cemal Aydın (İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 2005); Ayrıca bk. Aydın, "Garaudy, Roger", Ek 1/463-466.

fakirliğin, eşitsizliğin ve gözyaşının durdurulmasına katkı sağlamadığı gibi daha da artırmıştır. O, Batının sömürge üzerine kurulu kapitalist ekonomisini şiddetle reddetmektedir.²⁰ Onun Batı medeniyetine olan eleştirisinin nesnel sebepleri bulunmaktadır. Geçtiğimiz yüzyılda silah sanayisine ayrılan yüz milyarlarca dolarlık bütçeler, Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan bombalar, sömürgelerle oluşturulan büyük refah seviyesine mukabil olarak sefaletle mahkum edilen ülkeler bunlardan önemli olanları olarak kaydedilebilir.²¹

Garaudy'nin batı medeniyetine, bir başka söylemle dünyadaki hakim paradigmaya olan karşı duruşunun onu sosyalist fikirleri benimsemeye ittiğini söyleyebiliriz. O, kısmen Hegel'in düşüncelerini de takip ederek sosyalist felsefenin inşası için tanrıdan soyutlanmayı şart görmemiş, dinle bütünleşik bir komünist düzen kurabilmenin hayalini kurmuştur. 1969 yılındaki bir konferansında sosyalist bir öğrencinin adeta isyan ederek kendisine "İslam'ın bulunduğu yerde sosyalizm asla gerçekleşmez, o afyondur" çıkışına "Ben müslüman değilim, ama sana şunu söylüyorum. Halkının yüzde seksen beşi müslüman olan bir ülkede İslam'sız bir sosyalizm kurmayı iddia ediyorsan, hemen itiraf et sen asla sosyalizmi gerçekleştirme niyetinde değilsin" şeklinde cevap vermesi onun fikrî yapısını yansıtmaya açısından önemlidir.²²

Batı dünyasına olan açık tepkisinin yanında doğu estetiğine özellikle de İslâm güzel sanatları ve cami mimarisine hayran olan Garaudy'nin 1970 yılında komünist partiden ihracı kendisinin İslâm'a daha fazla önem vermesini sağlamıştır. Kitaplarından onun İslâm tarihi, İslâm kültür ve sanatları ve İslâmî ilimler hakkında geniş malumat sahibi olduğu anlaşılmaktadır.

Dünyanın gelmiş olduğu noktadan daha önce de zikredilen sebeplerle son derece rahatsız olan Garaudy, henüz müslüman olmadan önce İslâm medeniyetinin dünyaya yeniden bir nizam verebileceği kanaatine varmıştır.²³ Görgöz, Garaudy'nin Müslüman oluşunda dört önemli husus olduğunu belirtir.²⁴ Bunlardan üçünün onun İslâm'ı tanınmasında daha etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Birinci husus, Cezayir'de sürgündeyken kendisinin infazı emredilmesine rağmen Müslüman askerlerin bu emri dinlememesidir. Bu olay, onu son derece etkilemiş ve İslâm hakkındaki müspet düşüncelerin doğuşuna vesile olmuştur.²⁵ Onun halkçı yönü bu hadiseden etkilenmesine katkı yapmıştır denilebilir. Nitekim mülkiyetin adaletli paylaşımı, dünyaya karşı tamahkâr olmamak onun

²⁰ Roger Garaudy, *Geleceğimizde İslâm Var* (İstanbul: Timaş, 2020a), 23.

²¹ Roger Garaudy, *21. Yüzyılda İslâm'ın Dirilişi* (İstanbul: Timaş, 2020b), 34-36; Garaudy, *Geleceğimizde İslâm Var*, 83-84.

²² Garaudy, *Yüzyılımızda Yalnız Yolculuğum*, 83.

²³ Garaudy, *Geleceğimizde İslâm Var*, 24.

²⁴ Erkan Görgöz, *Roger Garaudy'nin Din ve Felsefe Anlayışı*, (Elazığ: Fırat Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, 2004), 1-2.

²⁵ Roger Garaudy, *Yüzyılımızda Yalnız Yolculuğum*, çev. Cemal Aydın (İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 2005), 66.

tabiatının bir parçasıdır. Gençlik döneminde kendisini Don Kışot'la özdeşleştirmesi yine onun bu yönü hakkında bize bilgi vermektedir.²⁶ Fransa'nın bölgedeki güçlü otoritesine rağmen masum bir insana karşı silah kullanmayan askerler onun ideal dünyasıyla örtüşmektedir. Onların Allah'a olan inancının haksızlığa karşı duruş sergilemelerini sağlaması Garaudy'nin düşünce dünyasında iz bıraktığı anlaşılmaktadır.

İkinci husus sürgün yıllarında Muhammed Beşir el-İbrahimi'nin²⁷ (1889/1965) ders halkasına katılmasıdır.²⁸ Garaudy, İbrahimi ve bölgede etkin olan Abdulkâdir Cezayirî'nin İbn Arabî (ö. 638/1240) temelli tasavvuf anlayışından etkilenmiştir.²⁹ Bu durumu şu sözlerle aktarır:

"Hakiki sufi, dünyadan değil, dünyanın çürüyüp kokuşmuş yanlarından kopup uzaklaşır. Şeyh Abdülkadir için tasavvuf, Allah üzerinde "yeniden odaklaşma"dır. Nitekim hem komutan, hem de devlet adamı olarak yaptığı, dünyayı Allah'ın rızası doğrultusunda şekillendirmektir; imanının dışı vuran ifadesidir bu. Şeyh İbrahimi ile yaptığım bu görüşme, hayatımın ana meselesine yeni bir bakış açısı getiriyor".³⁰ O, İslâm'ı Hz. Adem'den günümüze kadar gelen ilahî mesaj olarak gördüğü gibi tasavvufu da evrensel bir hakikatin yansıması şeklinde takdim eder.³¹ Garaudy, İbn Arabî'nin tevhid içerikli görüşlerinden etkilenmenin yanında Emir Abdulkadir Cezayirî'nin on dört bin Hıristiyan'ı himaye etmesi ve öldürülmekten kurtarmasından da hayranlıkla bahseder.³² Daha da ötesi onu 19. yüzyılın en büyük adamı ilan eder. Onun geceleri sabahlara kadar ibadet etmesine rağmen gündüzleri ordusunun başında bir komutan oluşu Garaudy'yi derinden etkilemiştir.³³

Üçüncü husus ise kiliseye ve batı medeniyetine karşı olan düşünceleridir. Garaudy, Fransa'da doğup büyümesi hasebiyle Hıristiyanlık hakkında kişisel tecrübesine dayalı geniş bilgi sahibidir. Onun Hıristiyanlığa olan tepkisinin temel nedeninde yine sosyal konular ön plandadır. O, emperyalist ve sömürgeci bir tutum takınan batı medeniyetiyle özdeşleşen Hıristiyanlığa karşı

²⁶ Roger Garaudy (ed.), *Don Kışot Yaşanmış Şiir* (İstanbul: Timaş, 2021), 13. Cemal Aydın, "Garaudy, Roger", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2016), Ek1/464.

²⁷ İbrahimi, Fas İdrisî şeriflerinin kurucusu İdris b. Abdullah'ın soyundan gelmektedir. 1912 yılında Fransız sömürgecilerin baskısı sebebiyle Cezair'i terketti. Medine ve Mısır'da ilim tahsil etti. 1917 yılında Şam'da Emeviyye Camisinde ilmi dersler yaptı. I. Dünya savaşının akabinde Cezair'e geri döndü. Fransa sömürgesi hakkında insanları bilgilendirici birçok faaliyet içerisinde bulundu. 20 Mayıs 1965'de Cezayir'de vefat etti. Detaylı bilgi için bk. Mâzin Salâh Mutabbakânî, "İbrâhimî, Muhammed Beşîr", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2000), 21/361.

²⁸ Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum*, 79.

²⁹ Roger Garaudy, *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, çev. Cemal Aydın (İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 2007), 121-125.

³⁰ Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum*, 79-80.

³¹ Roger Garaudy, *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, çev. Cemal Aydın (İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 2007), 65.

³² Garaudy, *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, 123.

³³ Garaudy, *Don Kışot Yaşanmış Şiir*, 14.

mesafeli bir duruş sergilemiştir.³⁴ Bu bağlamda haçlı seferleri başta olmak üzere Kilisenin birçok rolünü reddetmiştir.³⁵ *Medeniyet Destanı*'nda bu konuyu işlerken Dante'nin şu manidar şiirine yer verir:

“Ah! Konstantin, ne acılar çekti Kilise anamız!

Hayır, hayır sen Hristiyan oldun diye değil,

Senden aldı diye çeyizi o ilk zengin papamız!”³⁶

Garaudy'nin müslüman oluşu bir hadise üzerine duygusal bir tepkime olmayıp uzun bir süreç aldığı, somut ve mantıksal gerekçelere dayandığı görülmektedir. Onun, sosyal adalet fikrine gönülden inandığı ve hayatını bu ideal üzerine bina ettiği söylenebilir. Bu bağlamda dinlerin sosyal yaşantıya olan katkısı üzerine sürekli bir araştırma içerisinde bulunmuştur.³⁷ Müslümanlığını ilan etmeden bir yıl kadar önce kaleme aldığı *Geleceğimizde İslâm Var* isimli eseri onun bu yönünü ortaya koyar mahiyettedir.³⁸

Garaudy'nin ihtidâsında Kur'ân-ı Kerîm araştırmalarının önemli bir yeri olduğunu söyleyebiliriz. O, Kur'ân'ın ilahî bir güzelliğinin bulunduğunu ve bunun Hz. Peygamber'in şahsından doğamayacağını belirtir. Kur'ân'ın şiirsel bir akıcılığının bulunduğunu ancak Arap şiirinin hiçbir formuna benzemediğini söyler. Nazmının mucizevî olduğunu kabul ederken okunuşunun hiç Arapça bilmeyen bir kimseyi dahi tesiri altına aldığını aktarır.³⁹

Garaudy'nin Kur'ân'ı anlamada üç temel esas üzerinden hareket ettiğini söyleyebiliriz.⁴⁰ Birinci esas olarak Garaudy, Allah katından insanlığa tek bir dinin indirildiğini ve bütün peygamberlerin o inancı insanlara tebliğ ettiğini kabul eder.⁴¹ Yahudi ve Hıristiyanların zamanla özden ayrıldığını, birisinin şekilci bir ibadet formunda kaldığını, diğersinin ise Yunan düşüncesiyle harmanlanarak

³⁴ Garaudy eleştirdiği batı medeniyetinin temellerinin milattan önce IV. yüzyılda atıldığını kabul eder. Ona göre o tarihlerde demokrasi seçkin bir zümrenin hukukunu müdafaa eder. O, batı medeniyetinin insanı tabiatından koparıp bireysel ve bencil bir çizgiye getirdiğini söyler. Bkz. Garaudy, *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, 58-60.

³⁵ Büşra Şahin, *Roger Garaudy'nin İslâm'a ve Diğer Dinlere Bakışı*, (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 112-115.

³⁶ Garaudy, *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, 133.

³⁷ Şahin, *Roger Garaudy'nin İslâm'a ve Diğer Dinlere Bakışı*, 7.

³⁸ Garaudy, *Geleceğimizde İslâm Var*, 17.

³⁹ Roger Garaudy, *İslâm'ın Aynası Camiler* (İstanbul: Timaş, 2019), 13-14.

⁴⁰ Ahmet Zeki Ünal, "Çağdaş Kur'an Yorumunda Arkoun ve Garaudy", 2. *Kur'an Sempozyumu*, ed. Vehbi Başer vd., (Ankara: Bilgi Vakfı Yayınları, 1996), 332-334.

⁴¹ Garaudy, 21. *Yüzyılda İslâm'ın Dirilişi*, 11, 25, 27.

anlaşılmaz hale geldiğini belirtir. Ona göre Hz. Muhammed, Hz. İbrahim'e inen ilk ve saf dini anlatarak Hz. Musa ve Hz. İsa'nın öğretisini yenilemiştir.⁴²

İkinci esasa göre o Kur'an'a lafzî anlam verilerek açıklanmasına karşı çıkar.⁴³ Ona göre lafızca bir okuma Talmutçu bir yaklaşıma kapı aralamaktadır.⁴⁴ O, akıl yürütmenin ve Kur'an'ı anlamada içtihadın vazgeçilmez bir yönü olduğunu kabul eder. Ebû Hanife'yi bu konuda öncü şahsiyetlerden birisi olarak takdim eder.⁴⁵ Kur'an'da bu durum birçok âyette "Akıl etmez misiniz"⁴⁶ şeklinde karşılık bulmaktadır. Kur'an, aklın önemini vurgulamanın yanında vahyin insan hayatındaki rolünü de açıklamaktadır. Her şeyden önce âyetlerde, ilâhî hitaba yalnız akıl sahiplerinin muhatap kabul edildiği görülür.⁴⁷ İlahî mesajlar insan aklını daha doğru düşünmeye yönlendirici bir niteliktedir.⁴⁸ Kur'an'da anlatılan kıssalar ve getirilen misallerin, bu niteliğe yönelik olduğu söylenebilir.⁴⁹ Bu yönüyle Kur'an kendisini, doğruyla yanlış ayırt edici olarak "Furkân"⁵⁰, aklî istidlâllere bir dayanak olması hasebiyle "Bürhân", aklın önünü açması açısından "Nûr" ismiyle niteler.⁵¹ Kur'an'daki düşünme ve akletmeyle ilgili âyetler ışığında Hz. Peygamber'in aklî çıkarımlarda bulunmayı sahabilere talim ettiği görülmektedir.⁵² İbn Mes'ûd (ö. 32/652-53), İbrahim en-Nehaî (ö. 96/714) ve Hammâd (ö. 120/738)'in akabinde onları takiben İmâm-ı A'zam (ö. 150/767)'la temsil edilen Ehl-i Re'y bu öğretinin neticelerindedir.⁵³

İslâmî literatürde aklî istidlâllerin naklin yanındaki konumuyla alakalı olarak farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bunları değişik biçimlerde tasnif etmek mümkünse de,⁵⁴ temelde ikiye ayırabiliriz. Birincisi, kelâm ilmine karşı bir duruş sergileyen Haşeviyye'nin görüşü olup, naslar üzerinde gerekli

⁴² Garaudy, *Geleceğimizde İslâm Var*, 37.

⁴³ Roger Garaudy, *20. Yüzyılın Biyografisi* (İstanbul: Timaş, 2020c), 360.

⁴⁴ Garaudy, *21. Yüzyılda İslâm'ın Dirilişi*, 12.

⁴⁵ Garaudy, *21. Yüzyılda İslâm'ın Dirilişi*, 13.

⁴⁶ el-Bakara, 2/44; Âli İmrân 3/65; vd.

⁴⁷ Tâhâ, 20,54; el-Haşr, 59/2.

⁴⁸ el-İsrâ, 17/9

⁴⁹ el-İsrâ, 17/89

⁵⁰ el-Furkân, 25/1

⁵¹ en-Nisâ, 4/174

⁵² "Hz. Peygamber (s.a.s) Muaz b. Cebel'i Yemen'e gönderdiği zaman "Sana bir dava ulaşırsa nasıl hüküm vereceksin?" diye sorar. Muaz "Allah'ın kitabıyla" şeklinde cevap verir. Hz. Peygamber (s.a.s) "Allah'ın kitabında bulamazsan?" diye tekrar sorar. Muaz "Allah resulünün sünnetiyle" şeklinde cevap verir. Hz. Peygamber (s.a.s) tekrar "ne Allah resulünün sünnetinde ne de Allah'ın kitabında bulamazsan?" deyince Muaz "Kendi içtihadımı yaparım" diye cevap verir." (Ebû Dâvud, Kitâbü'l-akdiye, 11)

⁵³ Adem Çiftçi, "Hz. Ömer'in Fıkıh Anlayışının Hanefî Mezhebine Yansımaları", *Hz. Ömer Sempozyumu*, ed. Ali Aksu, (Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2018), 110.

⁵⁴ Recep Ardoğan, "Kelâmcılara Göre Allah'a İmanda Akıl Yürütmenin Değeri", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (2004), 156.

aklî çıkarımları yapmaksızın, nakli lafzî bir şekilde takip etmeyi savunmaktadır. İkincisi ise Mu'tezile, Mâtürîdîler ve Eş'arîler'in, yani kelâmcıların genel görüşü olup, naslar üzerinde tefekkürde bulunarak ve naklin akla bir hitap olduğu düşüncesinden hareket ederek aklî bir çıkarımla nakle tabi olunmasını önermektedir.

Garaudy üçüncü esas olarak ise Kur'ân-ı Kerim'i anlamada tarihsel bir anlayış benimsemiştir. Bu esasın onun Kur'ân'a yaklaşımı açısından önemli olduğunu söyleyebiliriz. O, "Kur'ân'da eksik bırakılmış hiçbir şey yoktur"⁵⁵ âyetinden yola çıkarak Kur'ân'da tüm zamanları kapsayan ilkelerin bulunduğunu belirtir. Ekonomik, siyaset ve kültür alanında sırasıyla şu ilkelerin bulunduğunu söyler: "Tek sahip Allah'tır", "Tek hükmeden Allah'tır" ve "Tek bilen Allah'tır".⁵⁶ Ona göre İslâm, Kur'an veya sünnetin her hükmünün arkasındaki sebebi onu ilham eden ilkeyi ve onun uygulandığı tarihi şartların bulunmasını ister. Hz. Ömer'in kıtlık olduğu zaman el kesme cezasını uygulamaması bu duruma örnek olarak zikredilebilir.⁵⁷

Garaudy, Kur'an'ın bazı ayetlerinin tarihselliği hiçbir yerde kadınlarla ilgili metinlerde olduğundan daha belirgin olmadığını savunur.⁵⁸ Ona göre Kur'an'ın indiği dönem Arap toplumunda ataerkil bir yapı olduğundan ilahi mesajlar onların zihin dünyasına göre hitapta bulunuyordu. O, kadınların dövülebilmesini, iki kadının şahitliğini, savaş esirlerinin cariye olabilmelerini veya kadının erkeğin tarlası olması ayetlerini o dönemin ananesiyle ilişkilendirir. Dönemin şartları gereği şu hususların kadınlar lehine kazanıldığını vurgular: kızların öldürülmesinin yasaklanması, çok evliliğe izin verilmekle beraber şartlara bağlanması, kadına boşanma hakkının tanınması.⁵⁹

Garaudy bu esasını biraz ileriye de taşıyarak Kur'ân-ı Kerîm'deki 200 kadar âyetin nüzul dönemindeki sosyal düzenlemelerden ibaret olduğunu iddia etmektedir.⁶⁰ Bu âyetlerin bir kısmı yukarıda ifade edilen hususları içermektedir. İlk etapta bu düşünceyle, Şâtıbî (ö. 790/1388)'yle sistemleşen makâsîd düşüncesi birbirine yakın görülse de mahiyetlerinin farklı olduğu anlaşılmaktadır.⁶¹ Örnek olarak makâsîd düşüncesine göre Hz. Ömer zamanında el kesme cezası şartlar yerine gelmediği için uygulanmamıştır. Daha sonra şartlar yerine gelince tekrar ilgili hükümler amel edilmesi gerekmektedir. Yani Kur'ân'da bildirilen hükümler asıl olup, arızî durumlarda uygulanmamaktadır.⁶² Tarihsel bakış açısına göre ise Kur'ân'ın indiği dönemdeki sosyal

⁵⁵ el-En`âm 6/38.

⁵⁶ Garaudy, 21. *Yüzyılda İslâm'ın Dirilişi*, 41.

⁵⁷ Garaudy, 21. *Yüzyılda İslâm'ın Dirilişi*, 51-52.

⁵⁸ Garaudy, 20. *Yüzyılın Biyografisi*, 391.

⁵⁹ Garaudy, 21. *Yüzyılda İslâm'ın Dirilişi*, 88-89.

⁶⁰ Garaudy, 21. *Yüzyılda İslâm'ın Dirilişi*, 85.

⁶¹ Ahmed Reysuni-Ali Hakan Çavuşoğlu, "Şâtıbî İbrahim b. Mûsâ", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2010), 38/373-374.

⁶² Ramazan Bûtî, *Davâbitü'l-maslaha* (Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 2000), 132-133.

şartlara göre el kesme cezası makbul bir cezadır. Ancak modern dönemde kişiyi el kesmeden de bir daha hırsızlık yapamayacak hale getirmek mümkündür. Dolayısıyla günümüzde aslolan el kesme cezasının uygulanmamasıdır.

Garaudy'nin ilkeler üzerinden bir İslâm tasavvurunda bulunması, İslâm'ı Hıristiyanlıktan veya diğer dinlerden ayıran yönünün ne olduğunu ortaya koymayı zorlaştırmaktadır. Nitekim indirilen ahkam tarihsel olarak ve sadece ilkeler bazında okunduktan sonra bütün kutsal metinlerde birbirine yakın esaslar tespit edilebilir. Bu durum onun bir söyleşisinde "Gök ile yeri birleştiren şu İslâm nerede?" diye sorulunca şöyle karşılık vermesinde de görülmektedir: "Hiçbir yerde mevcut değil. Fakat bir kitabın içinde ve milyonlarca insanın kalbinde yaşıyor. Hıristiyanlık da bir kitapta ve milyonlarca insanın kalbinde yaşıyor. Ama ben, ne Hıristiyan toplumu görebiliyorum ortalıkta, ne de İslâm toplumu".⁶³ 1986 yılındaki şu söylemi de benzer bir anlam ifade etmektedir: "Ben İslâm'a bir kolumun altında Kitab-ı mukaddes, diğer kolumun altında Marks'ın Kapital'i ile geldim. İkisini de bırakmamaya kararlıyım."⁶⁴ Onun Hz. Adem'den itibaren süregelen dinin tek olduğunu vurgulaması bu şekilde okunursa İslâm'ı diğer dinlerden ayıran niteliği diğerlerinden sonra gelmesi olacaktır.

Öztürk, Garaudy'nin Kur'an ve İslâm algısını şu şekilde özetler: "Garaudy'in İslâm ve Kur'an hakkındaki görüş ve düşünceleri de epeyce eklektik bir görünüm arzietmekte ve bu eklektik yapıda, Zünnûn el-Mısrî ve Muhyiddîn İbn Arabî'den Muhammed Abduh ve Reşid Rıza'ya, Mu'tezile'den bir ölçüde Bâtınîliğe kadar çok renkli bir mozaik göze çarpmaktadır".⁶⁵ Öztürk'ün bu söyleminin yerinde olduğunu söylemek mümkündür. Buna ilave olarak onun Kur'ân tasavvurunun ana unsurunun tarihselcilik olduğunu dile getirebiliriz. O, İslâmî düşünce içerisinde ortaya çıkan fetvâları veya Hz. Peygamber'den rivâyet edilen hadisleri Kur'ân'ın üzerinde bir otorite gibi görülmesine karşı çıkmaktadır.⁶⁶ Onun önerisi Medine toplumunun ruhundan hareketle çağdaş içtihatların yapılabilmesidir.⁶⁷

Garaudy, müslümanların bilim üreterek günümüz batı dünyasına öncülük ettiğinden geniş bir şekilde bahseder.⁶⁸ Bununla beraber o, bilimsel tefsir akımına, bir başka söylemle Bucaille'nin Kur'ân yaklaşımına karşı olduğu görülmektedir. O, Dünya'nın altı günde yaratılması ve benzeri jeoloji veya biyolojiyle ilgili âyetleri ilkeler üzerinden okumayı tercih eder. Buna göre Allah Teâlâ'nın evreni altı günde yaratması, nüzul dönemindeki insanların zihninde yaratıcının yüceliğini vurgulamaktan

⁶³ Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum*, 319.

⁶⁴ Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum*, 317.

⁶⁵ Mustafa Öztürk, "Kur'ân'ın Aktüel Değeri -Roger Garaudy'nin Kur'ân Tasavvuru Üzerine-", *Usûl 2* (2004), 99-100.

⁶⁶ Nermin Hanay, *Roger Garaudy'nin İslâm Algısı*, (Rize: Rize Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015), 30.

⁶⁷ Garaudy, *Geleceğimizde İslâm Var*, 43.

⁶⁸ Roger Garaudy, *İslâm'ın Vâdettikleri*, çev. Cemal Aydın (İstanbul: Timaş, 2021), 95-113.

ibarettir.⁶⁹ Ona göre Allah Teâlâ, hakkında konuşulmaktan dahi yücedir. “Ben Allah vardır, demeyi dahi küfür addedegelmişimdir.” şeklindeki söylemi onun bu düşüncesini özetler mahiyettedir. O, aklî istidlâllerle Allah’ın varlığını ispat etmeye yönelik çalışmalara ilgi duymadığını aktarır.⁷⁰

Garaudy’nin Müslümanlığı seçiminde İslâm’ın sosyal alanda getirmiş olduğu düzenin bir başka söylemle “sosyal kelam”ın etkili olduğu söylenebilir. Zira kelam ilminin sosyal hayatla doğrudan ilgisi bulunmaktadır.⁷¹ Onun tevhid vurgusunda sosyal kelamın ilkelerinin de kendisini gösterdiği dile getirilebilir. Bu bağlamda ona göre “peygamberler bu inanç esasıyla insanları bir olan Allah’a çağırıp daha sonra bunun sosyal birlik ilkesi olarak yansıtılmasını” hedeflemişlerdir.⁷² O, belki de Mu’tezile’den de etkilenecek tevhid prensibi üzerinde önemle durmaktadır. Ancak onun konuya yaklaşımı Mu’tezile’den biraz daha farklıdır. O, sosyal bir tasavvurla oluşturduğu tevhid düşüncesinde tasavvuftan da faydalanmıştır.⁷³ İslâm’da ruhbanlığın olmadığını vurgulaması, ibadette Allah’a aracılık eden bir sınıfın bulunmaması onun etkilendiği hususlardandır.⁷⁴ Ayrıca İslâm güzel sanatlarının onun İslâm’ı tanıyıp benimsemesinde katkısı olduğu kaydedilmelidir.⁷⁵ 13 Haziran 2012’de Paris/Fransa’da vefat eden Garaudy’nin naaşı ailesinin vasiyeti olduğu iddiası sebebiyle yakılsa da Müslümanlar tarafında gıyabî cenaze namazı kılınmıştır.⁷⁶

2. Dr. Maurice (Moris) Bucaille’nin (1920/1998) İslâm’a Giriş Öyküsü ve Değerlendirmesi

1920 yılında Fransa’da dünyaya gelen Dr. Bucaille, eğitim hayatını Paris Üniversitesi Tıp Fakültesinde tamamladı. Bucaille, araştırmacı bir kişiliğe sahip olup özellikle dini metinlerde bulunan bilimsel veriler üzerine çalışmalar yapmıştır.

Bucaille’in İslâm’ı ilk defa 40 yaşlarında tanımaya başladığı görülmektedir. 1960’lı yıllarda Paris’te doktorluk yaparken Müslüman hastaların tedavisi esnasında İslâm ve Kur’ân’la ilgili derinlikli bilgiler edinmeye başlar. 50 yaşında ise Arapça öğrenmeye karar verir.⁷⁷ 1973 yılından sonra önce Suudi Arabistan Kralı Faysal’ın sonra da Mısır devlet başkanı Enver Sedat’ın özel doktorluğunu yapar. Bucaille’in Müslüman olmasıyla ilgili spekülasyonlar olduğu ileri sürülse de

⁶⁹ Garaudy, *20. Yüzyılın Biyografisi*, 397-399.

⁷⁰ Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum*, 324.

⁷¹ Ahmet Erkol, "Sosyal Kelam Bağlamında Bireysel ve Toplumsal Barışın İnşasında Kur’ân’ın Temel Kriteri", *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi* 8/1 (2016), 127-128.

⁷² Murat Akın, "Roger Garaudy'nin Tevhid Yorumu", *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (BOZİFDER)* 14 (2018), 225.

⁷³ Öztürk, "Kur’ân’ın Aktüel Değeri -Roger Garaudy'nin Kur’ân Tasavvuru Üzerine-", 88.

⁷⁴ Garaudy, *Geleceğimizde İslâm Var*, 102.

⁷⁵ Garaudy, *İslâm’ın Aynası Camiler*, 18.

⁷⁶ Aydın, "Garaudy, Roger", Ek 1/463.

⁷⁷ AlfarouqChannel, "Maurice and the Pharaoh - Complete Documentary", Youtube (10/10/2021), 10:00 – 11:00.

eserlerinden ve söylemlerinden onun müslüman olduğuna dair birçok delil bulunmaktadır.⁷⁸ Çalışmalarından onun sadece Kur'ân-ı Kerîm'e inanan bir mümin olmaktan öte bir davetçi ve tebliğci olduğu da söylenebilir. Bu bağlamda onun konferans veya kitaplarında açıkça "Ben müslüman oldum" türünde bir sözüne rastlanmamasından yola çıkarak "müslüman olmadı" şeklinde bir sonuca gitmek doğru bir yaklaşım olarak görülmemektedir. Bununla beraber neden Müslümanlığını kamuoyuna açıkça deklare etmediği sosyal ve psikolojik araştırmalara muhtaçtır. Nitekim Avrupa'da bilim insanlarının müslüman olduklarını açıkladıklarında ciddi psikolojik baskılara maruz kaldıkları bilinmektedir.⁷⁹ Diğer taraftan Müslümanlığını ilan etmesi durumunda hıristiyan kitle üzerindeki nüfuzunun azalması da söz konusu olacaktır.

Kutsal kitaplar (Tevrat, İnciller ve Kur'an) hakkında geniş araştırmalar yapan Bucaille, öncelikle kitapların Allah Teâlâ'ya olan aidiyeti konusunu aydınlatmaya gayret eder. Günümüzde Yahudilerin elinde bulunan Tevrat nüshasıyla hıristiyanların Tevrat olarak kabul ettikleri Ahd-i kadîm arasındaki farklılığa dikkati çeker. İncillerin ise Hz. İsa'nın sözlerini ve fiillerini anlatan kitaplar olduğunu ve Hz. İsa'dan çok sonraları yazıldığının altını çizer. Bu yönüyle İnciller'in İslâm'daki karşılığının hadis literatürü olduğunu söyler. Onun İslâm'a yönelişi öncesi İncil'e duyduğu güvenin kaybolduğu dolayısıyla bir arayış içerisinde olduğu anlaşılmaktadır.⁸⁰

Mühtedîlerin eski inançlarında bulunan tevhide muhalif unsurlar, fitrat ve akılla çeliştiği için onları eski dinlerinden uzaklaşmasını ve İslâm'a yaklaşmasını sağlayan etkenler arasında zikredebiliriz. Kur'ân ise insanı âlemdeki düzen ve Allah'ın varlık delilleri üzerinde tefekkür etmeye davet etmektedir. Bu doğrultuda kelâm literatüründe nizâm deliline sıkça atıf yapıldığı görülmektedir. Nizâm delili, evrendeki her şeyin belli bir sistem ve ahenk içerisinde olması esasına dayanmaktadır. Böyle bir yapı ancak onu düzenleyecek hikmetli bir zâtın yaratmasıyla olabilir. Hikmet, inâyet ve düzen delili olarak da isimlendirilen nizâm delilinin Kur'ân'da birçok örneğinin bulunduğu görülmektedir.⁸¹ Bu açıdan nizam delili, kelâmcılar tarafından Kur'ân delili olarak da adlandırılmıştır.

⁷⁸ AlfarouqChannel, "Maurice and the Pharaoh - Complete Documentary" 13:00-14:00; AlfarouqChannel, "Maurice and the Pharaoh - Complete Documentary" 21:00-22:00; AlfarouqChannel, "Maurice and the Pharaoh - Complete Documentary" 27:30-28:30; Maurice Bucaille, *Tevrat, İnciller, Kur'ân-ı Kerîm ve Bilim*, çev. Suat Yıldırım (İzmir: Işık Yayınları, 2005), 19, 354. Bucaille'nin *La Bible, le Coran, et la Ccience* isimli Fransızca eserinin Türkçe'ye iki ayrı çevirisi bulunmaktadır. Sönmez'in çevirisinde bazı bölümler eksik olduğundan Yıldırım'ın çevirisinden de faydalanılmıştır.

⁷⁹ Recep Önal, "İslamofobi Bağlamında İslam Karşıtı Söylemlerin Batı Dünyasındaki Yansımaları: Norveç Örneği", *Kader* 16/2 (2018), 397.

⁸⁰ Maurice Bucaille, *Müsbet İlim Yönünden Tevrat İnciller ve Kur'an*, çev. Mehmet Ali Sönmez (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1997), 12-14.

⁸¹ el-Mülk, 67/3; Süleyman Akkuş, "İsbat-ı Vâcib Bağlamında Kur'ân-ı Kerîm'de "Âyet" Kavramı", *Usûl* 14 (2010), 21.

Allah Teâlâ Kur'ân'ın hak olduğu anlaşılıncaya kadar inanmayanlara göklerdeki ve nefislerdeki âyetlerini göstereceğini bildirir.⁸² Bu âyet gerek makro evrende ve gerekse mikro planda teknolojik ilerlemelerin Kur'ân âyetlerinin Allah katından olduğuna delalet edeceği düşüncesini doğurmaktadır. Bu noktadan hareketle Gazzâlî'den günümüze kadar olan süreçte çeşitli âyetlerin açıklamasında döneme ait bilimsel kabuller kullanılmıştır. Ancak bu tefsir metodunun daha çok 20. yüzyılda bilim ve teknolojinin baş döndürücü bir şekilde yeni bir evreye girmesiyle güç kazandığını söyleyebiliriz.

Bilimsel tefsirin imkânı konusunda farklı görüşlerin olduğu da görülmektedir. İlk defa Şâtıbî (ö. 790/1388) tarafından başlayan Kur'ân'ın bilimsel gelişmelerle tefsir edilmesine yönelik eleştiriler son dönemde Reşid Rıza'nın düşünceleri ekseninde birçok ilahiyatçı tarafından dillendirilmektedir.⁸³ Bu tenkitler bir tarafa bırakılacak olunursa bilimsel tefsirlerin Bucaille gibi birçok kişinin ihtidâsında etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Dindar, katolik bir hıristiyan olarak yetişen Bucaille⁸⁴ henüz lise yıllarından itibaren İncillerde bulunan bazı bilgileri sorgulamaya başlar. Özellikle fen bilimleri derslerinde öğrendiği bilgilerle İncil'deki ifadelerin çelişmesi kendisini ömrü boyunca sürecek olan bilim-din ilişkisi üzerinde düşünmeye sevk eder.⁸⁵

Din bilim ilişkisinin önemi son yüzyıllarda artmaya başlamış ve bu ilişki üzerine müspet ve menfi yaklaşımlar ortaya çıkmıştır.⁸⁶ 17. yüzyıldan itibaren batı düşüncesinde bilim-din tartışmaları ivme kazanmış neticede bilim Kiliseye karşı bir üstünlük elde etmiştir. Aynı tartışmalar İslâm dünyasına 19. yüzyılda yansımaya başlamış⁸⁷ ve Kur'ân'ın zikrettiği nefî veya kevnî bilgilerin yeni gelişen bilimsel verilerle uyuşması hususunda çalışmalar yapılmıştır. Aslında İslâm dünyası için bu tür çalışmalar yeni olmasa da⁸⁸ modern bilimin gözlemleriyle âyetlerin bağdaşması ayrı bir önem içermektedir. Tam da bu noktada Bucaille'nin Kur'ân'daki hiçbir âyetin bilimsel bir gözlemlerle çelişmediği tezinden hareketle Kur'ân'ın Allah katından indirildiği sonucuna varması dikkatleri üzerine çekmiştir.

⁸² Fussilet, 41/53

⁸³ Sıddık Baysal, "Mahiyeti, İmkân ve Sınırlılıkları Açısından Bilimsel Tefsir", *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 3/2 (2019), 249-250; Şehmus Demir, "Bilimsel Tefsirin Tarihî Süreci ve Eleştirisi", *Kur'an ve Pozitif Bilim*, ed. M. Turan Çalışkan, (İstanbul: Kuramer, 2020), 82-83.

⁸⁴ AlfarouqChannel, "Maurice and the Pharaoh - Complete Documentary", 07:40-08:40.

⁸⁵ AlfarouqChannel, "Maurice and the Pharaoh - Complete Documentary", 03:00-04:00.

⁸⁶ Şaban Ali Düzgün, "Din Bilim İlişkisinde Modeller ve Ortak Kavramlar", *Kelam Araştırmaları Dergisi* 4/1 (2006), 53-55.

⁸⁷ İshak Arslan, "Bilim Din İlişkisi Nasıl Ele Alınabilir", *Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi* 20 (2011), 213-214.

⁸⁸ Şehmus Demir, "Bilimsel Tefsirin Tarihî Süreci ve Eleştirisi", *Kur'an ve Pozitif Bilim*, ed. M. Turan Çalışkan (İstanbul: Kuramer, 2020), 62-63.

Evrenin yaratıcısı olarak Allah Teâlâ'nın insanla veya kâinatla ilgili verdiği bilgiler hiç şüphesiz doğru olmalıdır. "Yaratan yarattığını bilmez mi?"⁸⁹ hükmünce Hıristiyan dünyasında da önceleri, İncil-bilim arasında bir uyum olması gerektiği dillendirilmekteydi. Bucaille, bu görüşün Saint Augustin gibi çeşitli şahsiyetler tarafından dile getirildiğini ancak bilim ilerledikçe ortaya çıkan farklılığın Hıristiyan dünyasında bu tür çabaları durdurduğunu belirtir.⁹⁰

Bucaille'nin Hıristiyanlıktan uzaklaşmasının temelinde bilimsel anlamda netlik kazanmış bazı bilgilerin Tevrat ve İncil'deki çeşitli ifadelerle çelişmesi gelmektedir. O, Kitab-ı mukaddes özelinde şu üç hususun bilimle açık bir şekilde çeliştiğini düşünmektedir:

- 1- Evrenin yaratılış safhaları (dünyanın altı günde yaratılmış olması)
- 2- İlk insan Hz. Adem'den Hz. İsa'ya kadar yetmiş altı nesil geçmesi
- 3- Nuh tufanının meydana geliş zamanı⁹¹

Aslında bu üç husus İslâm hadis literatüründe Kitab-ı mukaddese yakın bir biçimde Bucaille'nin karşı durduğu şekilde yer almaktadır. Söz gelimi Allah Teâlâ'nın semâvâtı, arzları ve içindekileri altı günde (yevm) yarattığı, sonra yedinci gün (yevm) arşa istivâ ettiği, toprağı Cumartesi günü yarattığı, dağları Pazar günü yarattığı, ağaçları Pazartesi günü yarattığı çeşitli rivayetlerde aktarılmaktadır.⁹² Yine Hz. Adem'le Hz. Nuh arasında 10 asır⁹³ geçtiği, Hz. Nuh ile Hz. İbrahim arasında 10 asır bulunduğu yönelik sıhhat derecesinde ihtilaf bulunan rivayetler bulunmaktadır.⁹⁴ Bucaille, bilime aykırı bulduğu bu rivâyetlerin Hz. Peygamber'e atfedilmesine ihtiyatla yaklaşır. Ona göre hadisler İnciller gibi sonradan yazıldığı için hadis kitapları isnad açısından doğru olmayan bilgiler de barındırmaktadır.⁹⁵ Onun bu düşüncesi kısmen doğru olsa da hadisler râvî zincirleriyle kaydedildiği için İncillerin aktarımından farklılık göstermektedir. Ayrıca ahad haberlerin kesin bilgi vermediği Kelâmcılar tarafından ilk dönemden itibaren genel kabul görmektedir.⁹⁶ Yine ilgili rivâyetlerin farklı

⁸⁹ el-Mülk 67/14.

⁹⁰ Bucaille, *Müsbet İlim Yönünden Tevrat İnciller ve Kur'an*, 15.

⁹¹ Bucaille, *Müsbet İlim Yönünden Tevrat İnciller ve Kur'an*, 53.

⁹² Ebû 'Abdirrahmân Aḥmed b Şu'ayb b 'Alî el-Ḥorâsânî en Nesâî, *es-Sünenul'l-kubrâ*, thk. Ḥasan 'Abdulmun'im eş-Şelebî (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001), "Kitâbü't-tefsîr", 32 (No. 11328).

⁹³ Hadiste geçen "karn" ifadesinin 100 yıl, 80 yıl veya 70 yıl olabileceği çeşitli kaynaklarda zikredilmektedir. "En hayırlı dönem (karn) benim dönemimdir" hadisi de düşünüldüğünde bir kuşağın yaşadığı yıllardır denilebilir. Ebû 'Abdullah Muḥammed b İsmâ'îl b İbrâhîm Buḥârî, *Sahihü'l-Buhârî* (Dimeşk: Dârü İbni Kesîr, 1993), "Kitâbü'l-şehâdât", 9 (No. 2508).

⁹⁴ Muḥammed b Ḥibbân b Aḥmed el-Bustî İbn Ḥibbân, *Sahihü İbn Hibbân* (Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1988), "Kitâbü't-tarih", 50 (No. 6190).

⁹⁵ Maurice Bucaille, *Tevrat, İnciller, Kur'an-ı Kerîm ve Bilim*, 344.

⁹⁶ Hulusi Arslan-Mustafa Bozkurt, *Sistematik Kelâm* (Ankara: TDV Yayınları, 2016), 47; Ziya Erdinç-Habib Kartaloğlu Kartal, "Teftâzânî'ye Göre Büyük Sahabilere Dayanan Ahad Haberlerin Bilgi Değeri", *İslâm Medeniyetinin Kurucu Nesli Sahabe*, (İstanbul: 2018), 460.

yorumlarının olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Buna mukabil olarak yukarıda aktarılan konular Bucaille'nin dediği gibi Kur'ân-ı Kerîm'de herhangi bir zaman dilimi verilmeden zikredilmektedir.⁹⁷ Kur'ân'da altı gün (yevm) ifadesi geçmekle birlikte gün isimlerinden bahsedilmediği için bu ifade “evre”, “dönem”, “merhale” gibi anlamlarda yorumlanabilmektedir.⁹⁸ Bucaille her ne kadar bu yorumu benimsemişse de gün/evre/dönem/merhale isimlendirmelerinin Allah katında ilk andan beri var olmasının mümkün olduğu da kaydedilmelidir.

Bucaille, İncillerde kevnî hususların az sayıda zikredilmesine mukabil Kur'ân'da yüzlerce âyette bilime konu olabilecek hususlardan bahsedildiğini söyler. Az sayıdaki İncil ifadelerinde bilime aykırı olan birçok unsur tespit edilirken çok sayıdaki Kur'ân âyetlerinde herhangi bir hata bulunmadığının altını çizer. İnciller'de bilimle çeliştiğini düşündüğü kıssanın aynısı Kur'ân'da zikredilirken sadece çelişki olduğunu kabul ettiği ifadelerin Kur'ân'da yer almaması ayrıca onun hayran kaldığı bir noktadır.⁹⁹

Bucaille, göklerin ve yerin yaratılışı, Kur'ân'da astronomi, yeryüzü, bitkiler ve hayvanlar alemi, insanın üremesi başlıkları altında Kur'ân'ın çağdaş bilimsel bulgularla uyum içerisinde olduğunu ispatlamaya çalışır. Kur'ân'ın bilimsel yorumu düşüncesini benimseyen Bucaille bu durumu şu cümlelerle açıklar:

“İmdi hiçbir şüpheye imkân yoktur ki, şu anda elimizde olan metin, o devirden kalma metindir. Bu gözlem karşısında, beşerî plânda, nasıl bir izah yapılabilir? Kanaatimce, hiçbir izah mümkün değildir. Zira Fransa'da Kral Dagobert'in hüküm sürdüğü sırada, Arap yarımadasında yaşayan bir şahsiyetin, kimi konularda bizimkinden on iki asırlık ileri bir bilimsel düzeye sahip olduğunu düşünmek için hiçbir sebep bulunamaz”.¹⁰⁰

Bilimsel gelişmelerin değişken olması problemine karşılık olarak Bucaille, teorilerle gözlemleri birbirinden ayırarak konuya yaklaşır. Teoriler zamanla değişkenlik gösterebildiği için Kur'ân âyetlerini bunlara dayandırmak çeşitli problemler oluşturabilir. Buna karşılık olarak gözlem ve deneye dayalı hususların değişken olmadığı söylenebilir. Sözelimi insan embriyosunun gelişim safhaları gözleme dayalı bilime güzel bir örnektir.¹⁰¹

---

⁹⁷ Bucaille, *Tevrat, İnciller, Kur'ân-ı Kerîm ve Bilim*, 175.

⁹⁸ Bucaille, *Müsbet İlim Yönünden Tevrat İnciller ve Kur'an*, 214-219.

⁹⁹ Bucaille, *Müsbet İlim Yönünden Tevrat İnciller ve Kur'an*, 18.

¹⁰⁰ Bucaille, *Tevrat, İnciller, Kur'ân-ı Kerîm ve Bilim*, 188; Maurice Bucaille, *İnsanın Kökeni Nedir* (İstanbul İnsan Yayınları, 1984), 216.

¹⁰¹ Bucaille, *Tevrat, İnciller, Kur'ân-ı Kerîm ve Bilim*, 192.

Bucaille'in kelâm literatüründe gaye ve nizam delili adıyla meşhur olan evrendeki düzen üzerinde derin tefekkürde bulunduğu görülmektedir.¹⁰² Bu bağlamda onun Allah Teâlâ'ya olan inancında bu istidlâl metodunun önemli bir yerinin olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda o, insanın üremesinden, bitkiler âlemine, yeryüzündeki hayvanlardan gök cisimlerine kadar âyetlerde geçen bilgilerin bilimle uyumlu olduğunun altını çizer ve bu bilgilerin bin dört yüz yıl önce yaşayan bir insan tarafından yazılamayacağını şu şekilde dile getirir:

“Bu son tespit, Hz. Muhammed'i Kur'ân'ın müellifi görmek isteyenlerin hipotezlerini kabul etmenin mümkün olmadığını ortaya koyar. Nasıl olur da, başlangıçta ümmî olan bir şahıs, edebî kıymet bakımından, bütün Arap edebiyatının bir numaralı yazarı haline geldikten başka, o devirde hiçbir insanın bilemeyeceği bilimsel gerçekleri -hem de bu açıdan en ufak hatalı bir ifade bulunmaksızın- anlatabilir?

Sırf bilimsel açıdan ele alarak, bu kitapta geliştireceğimiz düşünceler, Hıristiyan takviminin 7. yüzyılında yaşamış bir şahsiyetin, devrine ait olmayan ve asırlarca sonra doğruluğu ispatlanacak olan bilgilerle, tam uygunluk gösteren birtakım fikirleri, Kur'ân'da yaymış olabileceği şeklindeki bir hükmün “akıl almaz” olduğunu gösterecektir. Bana göre, Kur'ân'ı beşerî plâna ait saymak imkânsızdır.”¹⁰³

Bütün bu düşüncelerine rağmen Bucaille, Garaudy gibi Müslümanlığını kamuoyuna açıkça deklare etmemiş veya edememiştir. Ortaya koyduğu düşüncelerden Kur'ân'a inandığı dolayısıyla müslüman olduğu anlaşılan Bucaille'nin imanı konusunda ilk dönemden beri tartışıla gelen kelâmî bir konu karşımıza çıkmaktadır. İmanda ikrar şart mıdır? Her ne kadar Ebû Hanîfe (ö. 150/767) bu şarttan bahsetmişse de¹⁰⁴ Mâtürîdî ve Eş'arî gelenek ikrarın dünyevî ahkâmın kişiye uygulanabilmesi için gerektiğini, Allah katında imanın geçerliliği için kalbî tasdik bulunmasının yeterli olacağına kail olmuştur.¹⁰⁵ Son tahlilde Bucaille'nin imanını diliyle ikrar etmiş olma ihtimali bulunmaktadır. Bu ikrarını kamuoyu önünde açıklamaması ayrı bir değerlendirmeye muhtaçtır. Bir diğer taraftan Kur'ân'ın Allah katından olduğunu söylemesi ikrar açısından yeterli görülebilir.

Sonuç

Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'i benzerinin getirilmesi mümkün olmayan bir kitap olarak insanlığın idrakine sunmuştur. Yaratıcının varlığına ve birliğine dair deliller içeren ilâhî hitap nüzulünden günümüze kadar hidayet rehberi olma niteliğini korumuştur. Kur'ân'da düşünen ve

¹⁰² Bucaille, *Tevrat, İnciller, Kur'ân-ı Kerîm ve Bilim*, 228.

¹⁰³ Bucaille, *Tevrat, İnciller, Kur'ân-ı Kerîm ve Bilim*, 194.

¹⁰⁴ Nu'man b. Sâbit İmâm-ı A'zam Ebû Hanîfe, "el-Fıkhü'l-ekber", *İmâm-ı A'zamın Beş Eseri*, (İstanbul: İfav, 2017); Temel Yeşilyurt-Osman Oral, "İman'da İkrar Kavramı", *Kelam Araştırmaları Dergisi* 10/1 (2012), 38-39.

¹⁰⁵ Yeşilyurt-Oral, "İman'da İkrar Kavramı", 39-41; Arslan-Bozkurt, *Sistemik Kelâm*, 89-91.

tefekkür eden insan için birçok yönden deliller bulunmaktadır. Bu durum inanç-fıtrat ilişkisinde kendisini gösterdiği gibi sosyal düzene ait ilkelerde de görülmektedir. Son yüzyılda bilimin büyük bir ivmeyle gelişmesi neticesinde bilimsel gözlemlerle âyetler arasındaki uyum da bu minvalde değerlendirilebilir. Nitekim Bucaille'nin Kur'ân'a yönelmesindeki ana unsur bu son husustur.

Garaudy ve Bucaille, benzer sosyal ortamlarda aynı dönemde büyümüş iki mühtedi şahsiyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ikisinin de hakikat arayışı içerisinde bir hayat sürdürdükleri anlaşılmaktadır. Garaudy'nin gençliğinden itibaren uzun yıllar sosyalist bir düşünce içerisinde bulunduğu, aktivist bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bucaille'nin ise Hıristiyan bir doktor olarak samimi bir biçimde mesleğini icra eden bir aydın olduğu bilinmektedir. Her ikisi de kırklı yaşlarından sonra İslâm'la tanışmış ve Kur'ân üzerine araştırmalar yapmaya başlamıştır. Garaudy'nin müslüman olmadan önce sosyalist bir kimlik kazandığı ve bu kimliğiyle Kur'ân'da kendisine yer bulduğu söylenebilir. Benzer bir şekilde Bucaille'nin de müslüman olmadan önce bilim-din ilişkisi üzerine çalışmalar yaptığı ve bu çalışmalarını Kur'ân'la kemâle erdirdiği değerlendirilebilir.

Hayat serüveninde farklı düşünce akımları içerisine girip çıkan Garaudy, özgür düşünme tavrını müslüman olduktan sonra da sürdürmüştür. Bu durum zaman zaman onun geleneksel İslâm algısına aykırı düşen fikirler/davranışlar üretmesine sebep olmuştur. 1- Kur'an'dan 200 kadar âyetin günümüze hitap etmediğini iddia etmesi, 2- Sosyalizmin yaygınlaşması ve İslâmî tabanda karşılık bulması için çaba gösterilmesi gerektiğine dair inancı, 3- İslâm'a bir elinde Kitab-ı mukaddes diğer elinde Marks'ın Kapital'i ile gelip her ikisini de bırakmayacağını belirtmesi, 4- İslâmî ritüellere göre gömülmeyi reddettiğine dair ailesinin iddiası, bunlar arasından ön plana çıkan hususlar olarak kaydedilebilir. Bazı âyetlerin günümüze hitap etmediği düşüncesi, âyetleri inkâr anlamı taşımayıp, birçok müslüman düşünür tarafından da savunulan tarihsel bakış açısıyla açıklanabilir. Sosyalizmin yaygınlaşmasını istemesinin, Kur'ânî bir terim olan ve Mu`tezilenin beş ilkesinden ikincisi olan adaletin hakim kılınmasıyla ilgili görüşüyle alakalı olduğu anlaşılmaktadır. İslâm'a bir elinde Kitab-ı mukaddesle gelişi Hz. Adem'den Hz. Muhammed'e kadar gelen bütün peygamberlerin aynı hakikati insanlığa tebliğ ettiğine dair düşüncesinin bir ifadesi olduğu söylenebilir. Son olarak ailesinin iddiası eğer doğruysa ve toprağa defnedilmek yerine cenazesinin yakılmasını istemişse, defin işlemlerini İslâmî açıdan zorunlu görmeyişle açıklanabilir.

Garaudy'nin düşünce dünyasında Kur'ân'ın ahkâmının tarihsel, ilkelerinin ise ebedî olduğu görülmektedir. Onun tevhid vurgusu yapmasında müslüman olmadan önceki yaşantısında sosyalist bir hayat benimsemesinin etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Tasavvufla entegre bir biçimde tasavvur ettiği tevhidin toplumu birleştirici bir niteliği olduğunu düşünmektedir.

Altmıştan fazla eseri bulunan ve ondan fazla eserinde İslâm'ı anlatan Garaudy “müslümanlara sosyalizmi mi anlatmıştır, yoksa gayr-i müslimlere İslâm'ı mı tanıtmıştır” sorusuna “Kendisine özgü fikirleri çerçevesinde her ikisini de yapmaya gayret etmiştir” diyebiliriz.

Garaudy, Kur'ân'ın toplumsal ve ahlakî öğretilerinin yanında ayrıca bilimsel mucizeler aramaya ihtiyaç duymamış, hatta Allah Teâlâ'nın varlığını ispat eden aklî istidlallere dahi ilgisiz kalmıştır. Buna mukabil olarak Bucaille nizam delili ve bilimsel tefsir üzerinde yoğun bir düşünce geliştirmiş ve kozmolojik ifadelerinden yola çıkarak Kur'ân'da birçok bilimsel mûcize ortaya koymaya çalışmıştır.

Hıristiyanların çeşitli inançlarıyla bilimsel verilerin uyuşmaması Bucaille'in İslâm'ı araştırmasında rol oynadığı görülmektedir. O, Kitab-ı mukaddes'te bilime aykırı gördüğü şu üç husus üzerinde durmaktadır: 1-Evrenin yaratılış safhaları (dünyanın altı günde yaratılmış olması), 2- İlk insan Hz. Adem'den Hz. İsa'ya kadar yetmiş altı nesil geçmesi, 3- Nuh tufanının meydana geliş zamanı. Bu üç hususun da zamanla alakalı oluşu ilgi çekicidir. Ona göre bu hadiselerin anlatımının aslı ilahî menşeli olup insanlar tarafından kutsal metne ilave edildiği için yanlışlıklar ortaya çıkmıştır. Kur'ân'da bu hadiseler zikredilirken gün isimleri, nesil sayıları veya olayların meydana geldiği tarih belirtilmemektedir.

Bucaille'in tezi, din ve tabiatın her ikisinin de Allah Teâlâ'nın eseri olduğu, bu ikisi arasında ihtilaf olmaması gerektiği yönündedir. O, bilimin değişken yapısından dolayı bugünkü bulgularla dini hususlar özdeşleştirilirse, yarın farklı bir bilimsel anlayış ortaya çıktığında dini unsurların şüpheli hale gelebileceği söyleminin yersiz olduğu kanaatinde. Bu söylem çeşitli bilimsel teori ve çıkarımlar için geçerli olsa da dinin muhkem beyanları olduğu gibi bilimin gözleme dayalı sabiteleri bulunmaktadır.

Bucaille'nin İslâm'a yönelişinin ve Kur'ân'ın Allah katından olduğu inancına varışının temelinde, Kur'ân'da bilime konu olabilecek yüzlerce âyet olmasına rağmen hiç birisinin kesinleşmiş bilimsel bir veriyle çelişmeyişi yer almaktadır.

Garaudy ve Bucaille, Kur'ân'a farklı açılardan yaklaşmışlarsa da aralarında benzer bir yön tespit edilebilir. Garaudy sosyal bilimlerin çıktıklarıyla Kur'ân arasında bağlantı kurmaya çalışırken, Bucaille, fen bilimlerinin sabiteleriyle Kur'ân arasında ilişki kurmaya gayret etmiştir. Aralarındaki farklılık ise Garaudy kendi düşüncesine göre sosyal bilimin vardığı sonuçlarla Kur'ân'da ilkeler tespit etmekte ve yerine göre nassın zahirini belli bir döneme hasretmektedir. Ona göre günümüze hitap eden kısım ilkelerdir. Bucaille ise uzay araştırmaları, biyolojik çalışmalar yapılması gibi bilime yön veren ilkeler ortaya koyma çabasından çok nassın zahiriyle bilimsel bulgunun doğrudan birbiriyle uyum içerisinde olduğunu ispat etmeye çalışmıştır.

Kaynakça

Akın, Murat. "Roger Garaudy'nin Tevhid Yorumu". *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (BOZİFDER)* 14 (2018), 223-244.

Akkuş, Süleyman. "İbn Haldûn'un Kelâm İlmine Yaklaşımı ve Yönelttiği Eleştiriler". *Usûl* 8 (2007), 109-138.

Akkuş, Süleyman. "İsbat-ı Vâcib Bağlamında Kur'ân-ı Kerîm'de "Âyet" Kavramı". *Usûl* 14 (2010), 7-24.

AlfarouqChannel. "Maurice and the Pharaoh - Complete Documentary". Erişim 10/10/2021. <https://www.youtube.com/watch?v=8Elan6Qplhc>

Altıntaş, Ramazan. "Geçmişten Günümüze Kelâm Geleneği". *Eski Yeni* (2010/16), 22-29.

Altıntaş, Ramazan. "Hz. Peygamber'in İtikadî Sapmaları Düzeltmesi". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (1998), 251-262.

Ardoğan, Recep. "Kelâmcılara Göre Allah'a İmanda Akıl Yürütmenin Değeri". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (2004), 133-157.

Arslan, Hulusi-Bozkurt, Mustafa. *Sistematik Kelâm*. Ankara: TDV Yayınları, 2016.

Arslan, İshak. "Bilim Din İlişkisi Nasıl Ele Alınabilir". *Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi* 20 (2011), 211-231.

Aslan, Halide. "Tanzimat Döneminde Dinî Değişim Halleri". *Toplum Bilimleri Dergisi* 12 (2012), 55-82.

Aslan, Halide. *Tanzimat Döneminde Din Değiştirme Hareketleri*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.

Aydın, Cemal. "Garaudy, Roger". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. EK 1: 463-466. İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2016.

Baysal, Sıddık. "Mahiyeti, İmkân ve Sınırlılıkları Açısından Bilimsel Tefsir". *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 3/2 (2019), 226-266.

Biçer, Ramazan. "İmanın Bilişsel Yapısının Ana Dinamikleri". *Ekev Akademi Dergisi* 18 (2004), 17-34.

Bucaille, Maurice. *İnsanın Kökeni Nedir*. İstanbul İnsan Yayınları, 1984.

Bucaille, Maurice. *Müsbet İlim Yönünden Tevrat İnciller ve Kur'an*. çev. Mehmet Ali Sönmez. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1997.

Bucaille, Maurice. *Tevrat, İnciller, Kur'an-ı Kerim ve Bilim*. çev. Suat Yıldırım. İzmir: Işık Yayınları, 2005.

Buhârî, Ebû 'Abdullah Muhammed b İsmâ'îl b İbrâhîm. *Sahihü'l-Buhârî*. Dimeşk: Dârü İbni Kesîr, 1993.

Bûtî, Ramazan. *Davâbitü'l-maslaha*. Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 2000.

Çakır, Büşra. *İhtida ve Dine Dönüş Öykülerinde Din Eğitiminin Yeri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans Tezi, 2019.

Çiftçi, Adem. "Hz. Ömer'in Fıkıh Anlayışının Hanefî Mezhebine Yansımaları". *Hz. Ömer Sempozyumu*. ed. Ali Aksu. 105-121. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2018.

Demir, Şehmus. "Bilimsel Tefsirin Tarihî Süreci ve Eleştirisi". *Kur'an ve Pozitif Bilim*. ed. M. Turan Çalışkan. 61-85. İstanbul: Kuramer, 2020.

Düzgün, Şaban Ali. "Din Bilim İlişkisinde Modeller ve Ortak Kavramlar". *Kelam Araştırmaları Dergisi* 4/1 (2006), 51-62.

Emanet, Celal. *Amerikalı Mühtedî: Muhammed Alexander Rusell Webb*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora, 2011.

Erdinç, Ziya-Kartal, Habib Kartaloğlu. "Teftâzânî'ye Göre Büyük Sahabilere Dayanan Ahad Haberlerin Bilgi Değeri". *İslâm Medeniyetinin Kurucu Nesli Sahabe*. 443-461. İstanbul: 2018.

Erkol, Ahmet. "Sosyal Kelam Bağlamında Bireysel ve Toplumsal Barışın İnşasında Kur'an'ın Temel Kriteri". *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi* 8/1 (2016), 108-129.

Evkuran, Mehmet. "İslâm Düşünce Geleneğinde Tanrı Tasavvuru". *İslâmî İlimler Dergisi* 1 (2007), 45-62.

Fîrûzâbâdî, Ebû't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'küb b. Muhammed. *el-Ķâmûsü'l-muĶîṭ*. Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 2005.

Garaudy, Roger. *Don Kişot Yaşanmış Şiir*. çev. Cemal Aydın. İstanbul: Timaş, 2021.

Garaudy, Roger. *20. Yüzyılın Biyografisi*. çev. Cemal Aydın. İstanbul: Timaş, 2020c.

Garaudy, Roger. *21. Yüzyılda İslâm'ın Dirilişi*. çev. Cemal Aydın. İstanbul: Timaş, 2020b.

- Garaudy, Roger. *Geleceğimizde İslâm Var*. çev. Cemal Aydın. İstanbul: Timaş, 2020a.
- Garaudy, Roger. *İslâm'ın Vâdettikleri*. çev. Cemal Aydın. İstanbul: Timaş, 2021
- Garaudy, Roger. *İnsanlığın Medeniyet Destanı*. çev. Cemal Aydın. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 2007.
- Garaudy, Roger. *İslâm'ın Aynası Camiler*. çev. Cemal Aydın. İstanbul: Timaş, 2019.
- Garaudy, Roger. *Yüzyılımızda Yalnız Yolculuğum*. çev. Cemal Aydın. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 2005.
- Görgöz, Erkan. *Roger Garaudy'nin Din ve Felsefe Anlayışı*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek lisans, 2004.
- Hanay, Nermin. *Roger Garaudy'nin İslâm Algısı*. Rize: Rize Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans Tezi, 2015.
- İbn Hibbân, Muhammed b Hibbân b Aḥmed el-Bustî. *Sahîhü İbn Hibbân*. Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1988.
- İmâm-ı A'zam Ebû Hanîfe, Nu'man b. Sâbit. "el-Fikhü'l-ekber". *İmâm-ı A'zamın Beş Eseri*. çev. Mustafa Öz. İstanbul: İfav, 2017.
- İnce, İrfan. "Ridde". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 35: 88-91. İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2008.
- Kâdî Abdulcebbar, Ebû'l-Hasen Abdülcebbar b. Ahmed. *Şerhü'l-usûli'l-hamse (Topkapı Nüshası)*. çev. İlyas Çelebi. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2013.
- Korkmazgöz, Rıza. "İslâm Düşüncesinde Allah'ı Bilmenin Yolları". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 14/3 (2014), 185-226.
- Köse, Ali. "İhtidâ". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 21: 554-558. İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2000.
- Köse, Ali. *İhtida Öyküleri*. Ankara: DİB Yayınları, 2019.
- Köse, Ali. *Neden İslâm'ı Seçiyorlar*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2008.
- Mutabbakânî, Mâzin Salâh. "İbrâhimî, Muhammed Beşîr". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 21/361-362. İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2000.

Nesâî, Ebû 'Abdirrahmân Aḥmed b Şu'ayb b 'Alî el-Ḥorâsânî en. *es-Sunenul'l-kubrâ*. thk. Ḥasan 'Abdulmun'im eş-Şelebî. 10. Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 2001.

Önal, Recep. "İslamofobi Bağlamında İslam Karşıtı Söylemlerin Batı Dünyasındaki Yansımaları: Norveç Örneği". *Kader* 16/2 (2018), 373-403.

Öztürk, Mustafa. "Kur'ân'ın Aktüel Değeri -Roger Garaudy'nin Kur'ân Tasavvuru Üzerine-". *Usûl* 2 (2004), 77-101.

Reysuni, Ahmed-Çavuşoğlu, Ali Hakan. "Şâtıbî İbrahim b. Mûsâ". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 38/373-375. İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2010.

Şahin, Büşra. *Roger Garaudy'nin İslâm'a ve Diğer Dinlere Bakışı*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

Şaşa, Mehmet. *Kelam ve Tasavvuf Açısından Mârifetullah*. Ankara: Nobel, 2019.

Ünal, Ahmet Zeki. "Çağdaş Kur'an Yorumunda Arkoun ve Garaudy". 2. *Kur'an Sempozyumu*. ed. Vehbi Başer vd. 325-335. Ankara: Bilgi Vakfı Yayınları, 1996.

Yalçınkaya, Mustafa. "Hidayet Kavramının Anlam Alanı ve Kelamî Ekollerin Hidayete Bakışı Üzerine Giriş Niteliğinde Bir Değerlendirme". *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 25 (2021), 191-213.

Yavuz, Yusuf Şevki. "Hidâyet". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 17: 473-477. İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 1998.

Yavuz, Yusuf Şevki. "Kelâm". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 25: 196-203. Ankara: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2002.

Yeşilyurt, Temel-Oral, Osman. "İman'da İkrar Kavramı". *Kelam Araştırmaları Dergisi* 10/1 (2012), 31-44.

Theological Analysis of Garaudy and Bucaille's Conversion to Islam

Dr. Fehmi SOĞUKOĞLU

Extended Summary

While proving the existence and unity of Allah, theologians benefit from many inference methods. Regarding the fact that Muhammad is the messenger of Allah, they state that the Qur'an is always a mental miracle valid. In this context, it is seen that most of the converts who preferred Islam became Muslims after meeting with the Qur'an. Since the Qur'an is the word of God and man is the creature of God, the principles revealed in the Qur'an will be in harmony with the human mind. From this point of view, in religions other than Islam, there will be beliefs and practices that are theoretically contrary to human nature. This situation will lead non-Muslims to a quest, and if they search sincerely, they will be able to reach the right path with the Qur'an. This is exactly what we see in the life stories of two French scientists, Roger Garaudy and Maurice Bucaille.

Many verses in the Qur'an talk about the importance of reasoning and explain the role of revelation in human life. It is stated in the Qur'an that divine messages guide the human mind to think more accurately. It can be said that the stories told in the Qur'an and the examples given increase this feature. In this respect, the Qur'an describes itself as "Furkan" as a distinguishing between right and wrong, "Bürhan" as a basis for rational inferences, and "Nûr" in terms of enlightening the mind.

The emphasis on reason in the Qur'an is understood more and more every day. Because the information obtained through scientific and technological developments supports the cosmological and biological verses in the Qur'an. This situation attracted the attention of many people and prompted them to study Islam. We can say that Bucaille is one of them.

Although Garaudy grew up in a Christian society, he adopted a socialist lifestyle from a young age. Although he had difficulties from time to time due to this choice, it was for this reason that he eventually converted to Islam. We can say that there are three main issues in his preference for Islam. First, although he was ordered to be killed in Algeria, Muslim soldiers did not kill him. Secondly, during his exile years, he came into contact with Muslim scholars and groups and got to know Islam and Sufism more closely. The third is his anger towards western civilization and therefore his attitude towards the church. His being a socialist played an important role in the influence of these three issues on him.

Garaudy's religious conversion to Islam is not an emotional reaction to an event. It took a long time for him to become a Muslim. He became a Muslim for realistic and logical reasons. It can be said that he wholeheartedly believed in the idea of social justice and built his life on this ideal. In this context, he has been in a constant research on the contribution of religions to social life.

Garaudy meditated on the verses of the Qur'an. According to him, the style of the Qur'an is a miracle, and even a person who does not know Arabic is affected by the divine charm of the Qur'an's recitation. It can be said that three basic principles are important in his understanding of the Qur'an. First, the Qur'an is the last link of the heavenly books that were sent down before. Secondly, the meaning to be given to the Qur'an should not be narrowed down with literal patterns. Thirdly, the provisions of the Qur'an are historical, and every provision should not be applied today as it reaches us, appropriate new ijtihads should be made by being inspired by the principles. He clearly states that about 200 verses of the Qur'an are not suitable for today. He was a little brave in this regard.

Bucaille started to compare religious knowledge with scientific data from an early age. After that, he sees that some information in the Bible contradicts the sciences. While practicing his profession as a doctor, he got to know Muslims better. When he researches the Qur'an, he realizes that the information in the Qur'an and scientific data are compatible with each other. He understands that the Qur'an has not been changed. He then concludes that the Qur'an is the word of God.

Bucaille had a deep contemplation on the harmony in the universe, which is called the inference of order in the science of Kalam. In this context, it can be said that this inference method has an important place in his belief in Allah. In this context, he underlines that the information in the verses from the reproduction of humans to the world of plants, from animals on earth to celestial bodies is compatible with science. He says that this information cannot be written by a person who lived one thousand four hundred years ago.

Bucaille emphasizes three points in the Bible that do not agree with the data of modern science. 1- The stages of the creation of the universe (the creation of the world in six days), 2- The time period from the first human Adam to Jesus, 3- The time of the Flood of Noah. He underlines that although all three of these events are described in the Qur'an with various aspects, the elements that contradict science are not mentioned in the verses. However, in the hadiths, these events are reported as in the Gospels or in a similar way. Therefore, Bucaille states that the relevant narrations should be approached with caution in terms of reliability.

We can say that Garaudy's socialist personality has an effect on his emphasis on tawhid. It is seen that he adopted a unique understanding of tawhid by combining it with mysticism. He was influenced by the social and moral teachings of the Qur'an, and besides, he did not need to seek scientific miracles. On the other hand, Bucaille has been in intense reflection on the evidence of order and scientific interpretation. It can be said that scientific interpretation has an important place in his choice of Islam. He tried to reveal the existence of many scientific miracles in the Qur'an based on the verses containing cosmological expressions.

Keywords: Kalam, Inference, Religious Conversion, Roger Garaudy, Maurice Bucaille.

